

Preek over Ruth 4,11-21 – Eind goed, al goed!

Orde van dienst

Voorzang: Gezang 125, 1. 2 en 4

Votum en Groet

Zingen: Psalm 145, 1. 4 en 6 (de niet gezongen onberijmde gedeelten worden tussendoor gelezen)

Lezing van de wet of vermaning uit het Nieuwe Testament

Zingen: Gezang 117, 4 en 5

Gebed om het licht van de Geest

Lezen: Jesaja 49,1-13 en Mattheus 1,1-17

Zingen: Psalm 30, 2 en 5

Verkondiging van Ruth 4,11-21

Zingen: Gezang 66

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Gezang 444,1 en 3

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Waar wordt de geschiedenis gemaakt?

En door wie?

Welke namen komen in de geschiedenisboeken terecht?

Zijn dat niet de namen van hen, die vandaag de krant halen?

De namen van presidenten en generaals en van de mensen die belangrijke ontdekkingen doen?

En de namen van de plaatsen waar de belangrijke beslissingen vallen?

Ik reken er niet op dat over honderd jaar mensen nog weten wie ik was.

En ik geloof ook niet dat er dan iets geweldigs over Nunspeet of Hulshorst of Doornspijk bekend zal zijn.

Wij zijn maar van die meelopers.

Net als Zebulon – weet u wel, waar ds. Schelhaas het vorige week over had.

We tellen niet mee.

We hebben geen invloed.

We leggen geen gewicht in de schaal.

Ja, zo kijken wij tegen de geschiedenis aan.

En toch is dat niet juist.

De echte geschiedenis wordt niet gemaakt door de grote namen.

De echte beslissingen vallen niet in Washington of Moskou, in Berlijn of Parijs.

Maar daar waar mensen in het kleine trouw zijn aan God.

Daar gebeuren de dingen die de wereld veranderen.

Daar gebeuren de dingen die de loop der gebeurtenissen wezenlijk veranderen.

We lezen vandaag het verhaal van Naomi en Ruth en Boaz uit.

Het verhaal van drie mensen uit een heel andere tijd, een andere wereld, met andere gewoonten en gebruiken.

We hebben hen een beetje leren kennen.

We volgden hen een stukje op hun levensweg.

We zagen hun verdriet, hun wanhoop en mismoeidigheid, maar ook hun hoop.

We mochten een beetje lezen in hun hart en op het spoor komen van wat hen bewoog.

En hoe veel verschil er ook is tussen hun tijd en de onze en tussen hun wereld en de onze, we hebben ze toch ook leren kennen als mensen zoals wij.

Ze waren voor ons herkenbaar in hun verdriet, hun lijden, hun verbittering daarom.
Zoals ze zochten naar zekerheid en geborgenheid, zo staan ze toch heel dicht bij ons – Naomi en Ruth en Boaz.

En toch maakt dat dit boekje niet tot wat het is: een troostboek.
Een boek, dat de moed er bij ons in kan houden.
Dat is het alleen als we dit boek lezen in zijn verband.
Dat gewone, kleinschalige leven van een boerenfamilie uit het Betlehem van meer dan 3000 jaar geleden – het heeft ons pas echt iets te zeggen als we het zien in het brede verband van Gods grote werk.
Als we het zien in verband met Advent: Gods plan om licht te brengen in het duister van de wereldgeschiedenis.

Ja, want alles hangt met alles samen.
Het boek Ruth loopt uit op het noemen van de naam van David.
Die naam is het laatste woord van het boek.
Tegelijk is die naam de sleutel om het echt te kunnen begrijpen.
Wie deze sleutel niet gebruikt heeft geen toegang tot het geheim van dit verhaal.

De verteller was aan dit verhaal nooit begonnen als hij niet had geweten dat het zou eindigen met die naam – de naam van David.
Daar wilde hij uitkomen – bij dat geslachtsregister.
En bij de naam van Israëls beroemdste koning.
Zo heeft hij willen laten zien hoe deze dorpsgeschiedenis van nationaal belang is gebleken.

Maar wat zelfs de verteller niet wist – en ook niet kón weten – is, dat via David de lijn doorloopt tot de Christus.
En dat in Christus die dorpsgeschiedenis van een paar heel gewone mensen werd ingebed in de wereldgeschiedenis.

Nee, Naomi en Ruth en Boaz hebben er niet van kunnen dromen, dat hun leven en hun beslissingen zulke verstrekkende gevolgen zouden hebben.
En toch is er wel van meetaf aan het besef geweest dat het huwelijk van Boaz en Ruth niet op zichzelf stond.
Niet alleen bij Boaz en Ruth en bij Naomi, maar ook bij hun plaatsgenoten.
Uit wat er bij dit huwelijk gezegd is proef je dat de getuigen van dit huwelijk door hadden dat er veel aan vast zat.
Niet omdat dat huwelijk van Boaz en Ruth nou zo extra bijzonder was.
Maar gewoon omdat het een huwelijk van twee volksgenoten was.
En omdat ze beseften dat dit huwelijk plaats vond op de lijn van de geschiedenis, die ergens uit zou komen.

Bij dat huwelijk van Boaz en Ruth komen de oudsten van Betlehem met een prachtige gelukwens.
En uit die gelukwens blijkt dat zij dit huwelijk niet op zichzelf zien staan.
Uit die gelukwens wordt duidelijk waar het voor hen in dit huwelijk om draait.
Niet alleen maar om het geluk van twee mensen.
Maar om de taak die zij hebben uit te voeren in de geschiedenis van Israël.

Met wat ze zeggen grijpen de oudsten ver terug in de geschiedenis.
In de geschiedenis van hun volk.
Maar met name ook in de geschiedenis van hun stam – de stam van Juda

Allereerst vallen de namen van Rachel en Lea.
Laat Ruth voor Boaz mogen zijn als Rachel en Lea, de beide vrouwen van Israëls stamvader

Jacob.
Rachel en Lea – zij hebben het huis van Israël gebouwd.
Boaz – laat jouw huwelijk met Ruth daar net zo aan mee mogen bouwen.

Vervolgens noemt de woordvoerder van de oudsten de naam van Tamar.
En ook daar zit een heel verhaal aan vast.
Een verhaal dat veel weg heeft van het verhaal van Ruth.
Kent u dat verhaal van Tamar?
Ik zal proberen dat zo kort mogelijk samen te vatten.

Tamar leefde in de tijd van de zonen van Jakob.
En Tamar trouwde met de oudste zoon van Jacobs zoon Juda.
Maar die sterft nog voordat ze kinderen gekregen hebben.
Dan trouwt Tamar met zijn broer.
Maar die broer vertikt het een kind bij Tamar te verwekken.
Hier is God zo boos over, dat ook hij sterft.

Dan heeft Juda nog maar één zoon over.
Maar Juda stuurt dan zijn schoondochter terug naar haar ouders met de smoes dat zijn jongste zoon nog te jong is om met haar te trouwen.
Ja, hij is bang dat zijn jongste zoon ook zal sterven..
Maar Tamar merkt dat Juda een spelletje met haar speelt.
En wat doet ze dan?
Dan gaat zij een spel spelen met hem.
Als ze hoort dat Juda in de buurt is, vermomt ze zich als prostitué.
En zo weet ze Juda in bed te krijgen.
Dan raakt ze in verwachting van Juda en ze wordt de moeder van Peres.
En Peres wordt de stamvader van het geslacht waaruit Boaz voortgekomen is.

De overeenkomsten tussen het verhaal van Boaz en van Tamar zijn opvallend.
Net als bij Ruth gaat het om een 'zwagerhuwelijk'.
Maar de verschillen zijn nog groter.
Wat is de houding van Boaz anders dan die van Juda en zijn zonen.
Die deden alles om onder de verplichting van het zwagerhuwelijk uit te komen.
Maar Boaz neemt die verplichting op zich zonder dat de wet hem daartoe dwong.
Maar mag dan juist van dit huwelijk ook niet veel van verwacht worden?

Ja, onder Gods zegen wel.
Maar ook alleen dan!
Die zegen blijft echter niet uit.
In vs. 13 lezen we: *En de HEERE schonk haar zwangerschap...*
Daar lees je makkelijk overheen, over dat zinnetje.
Het klinkt als zo'n bekende vrome kreet.
Want welke gelovige weet niet, dat kinderen een geschenk van God zijn?
Dat je kinderen krijgt en dat je geen kinderen néémt.

En de HEERE schonk haar zwangerschap...
Ja, maar weet u dat dit de enige keer in dit boekje is waar uitdrukkelijk gezegd wordt dat de HEERE iets doet?
Gods Naam komt in dit boekje verder alleen maar voor in zegenwensen, groeten, eedformules.
En in Naomi's bittere klacht.
Maar verder lezen we nergens dat de HEERE direct ingrijpt of optreedt.
Alle nadruk valt in dit verhaal op het optreden en het doen en laten van mensen.

Maar denk daarom niet, dat God niet al die gebeurtenissen leidde.
Integendeel!
Want als gebeurt, waar in het heel dit boek om draait dan lezen we dit.
En de HEERE schonk haar zwangerschap...
Naomi, Ruth en Boaz – wat zijn ze alle drie actief geweest.
Ze hebben prachtige plannen gemaakt en uitgevoerd
Allemaal vreselijk belangrijk!
Maar wat zou er zonder Gods zegen van terecht gekomen zijn?
Alles stond in het teken van de geboorte van een kind.
Maar hoe zou dit kind geboren zijn, als God daar niet voor gezorgd had?
Mensen kunnen actief zijn en van alles doen.
Maar het beslissende komt van Boven, van God.

En de HEERE schonk haar zwangerschap...

Wat is dat geweldig geweest, allereerst voor Ruth.
Dit is voor haar toch wel een duidelijk teken dat God haar heeft aanvaard.
Weet u nog – haar prachtige belijdenis voor Naomi?
Uw volk is mijn volk en uw God is mijn God.
Maar nu zegt God a.h.w.: *Ruth, Ik wil ook jouw God zijn.*
Ik neem jou aan als mijn kind.
En jij mag moeder zijn in Israël!
Jij mag mee bouwen aan mijn volk – als Rachel; als Lea; als Tamar.

Ruth wordt moeder in Israël.
En dan is het net of alle medespelers van het stuk nog eens op het toneel moeten verschijnen.
Want kijk, wie stappen daar de kraamkamer binnen?
De vrouwen van Betlehem!
Dezelfde vrouwen die ongeveer een jaar daarvoor de zwaar getroffen Naomi beklagden.
Dat bedoelden ze niet zo slecht.
Maar tactisch was het allemaal niet.
Nu zijn ze er weer en nu maken ze een goede beurt.
Nou ja, 't is nu eenmaal gemakkelijker blijdschap dan verdriet met een ander te delen.

Maar wie staat in het middelpunt van hun belangstelling?
Niet de gelukkige kraamvrouw Ruth.
En ook niet trotse vader Boaz.
Maar grootmoeder Naomi.
Zij staat in het middelpunt.
En Boaz en Ruth vinden het uitstekend zo.
Daar was het hun immers om te doen geweest?
Dat Naomi's verlangen naar een zoon voor Machlon en een kleinzoon voor Elimelech vervuld zou worden?

En dan klinken er opnieuw geluk- en zegenwensen.
Nou, de vrouwen van Betlehem doen bepaald niet onder voor de oudsten.
Ze weten het net zo prachtig te zeggen.
En net als de oudsten geloofden dat het huwelijk van Boaz met Ruth van betekenis was voor het hele volk, zo vertrouwen ook de vrouwen dat de geboren zoon bij zal dragen aan Israëls welzijn.

Ja, de vrouwen hebben zelfs al een mooie naam voor het kind bedacht.
Nou ja, zeg, waar bemoeien ze zich mee!
Zouden ze dat maar niet overlaten aan Boaz en Ruth?
Stel je voor, dat uw burens gaan uitmaken hoe uw kind zal heten!

Maar in de samenleving van toen werd dat kennelijk niet zo vreemd gevonden.
Bij de geboorte van Johannes de Doper dachten de burens toch ook hardop mee over de naam,
die het kind moest dragen.
En de naam die de vrouwen bedacht hebben is toch echt een vondst: Obed!
Dienaar!
Wat is in deze naam de boodschap van het boek Ruth kernachtig samengebond: *dienaar zijn, dienstbaarheid.*
Obed mocht dienen om het geslacht in stand te houden, dat anders zou zijn uitgestorven.
Zo heeft Ruth Naomi gediend.
Zo heeft Boaz Ruth en Naomi beiden gediend.
En zowel Boaz als Ruth hebben daarbij niet gelet op hun eigen belang, maar op de belangen van anderen.
Daarvoor brachten ze het offer van hun leven.

En Naomi?
Van haar horen we hier geen woord.
Is ze zo ontroerd, zo vol van geluk dat ze gewoon geen woorden heeft?
Maar haar daden spreken voor zich!
Ze neemt het kind van Ruth en Boaz op schoot.
Ze zegt niets, maar zal het in haar hart niet hebben gejubeld: *Dank U, HEERE! Dank U wel!*

*U hebt mijn weklacht en geschrei
veranderd in een blijde rei!
Mijn rouwkleed hebt Gij weggedaan,
uw vreugdekleed deedt Gij mij aan!*

Eens was haar klacht als de klacht van Sion, die we lezen bij Jesaja: *De HEERE heeft mij verlaten en de Heer heeft mij vergeten!*
Maar wat had ze toen klein gedacht van de liefde van God.
Zal ooit een moeder haar kind vergeten?
Ja, in onze harde wereld blijkt dat mogelijk.
Maar God heeft de namen van zijn kinderen in zijn handpalmen gegraveerd.
Ooit klaagde Naomi, dat de hand van de HEERE tegen haar was uitgestrekt.
Nu kan ze verwonderd zeggen: *Wie heeft mij dezen gebaard, daar ik toch van kinderen beroofd en onvruchtbaar was, verbannen en verdreven; wie bracht dan deze groot? Zie, ik was alleen overgebleven, waar waren dan dezen?*

Ja, want wie heeft Ruth groot gebracht?
Wie heeft haar naar Betlehem geleid?
Naomi niet!
Als het aan haar gelegen had was Ruth de weg van Orpa opgegaan.
Hoe was zij in opstandigheid een dwaas voor God...
Maar God nam toen haar rechterhand,
Hij is getrouw, zijn raad houdt stand.
Zijn wijsheid is het die ons leidt
en eenmaal kroont met heerlijkheid.

Ja, mijn lieve broeder of zuster, wat kan het donker zijn in uw leven.
U kan maar niet begrijpen wat God met u voor heeft.
U kunt wat u meemaakt niet rijmen met een God die als een Vader voor u zorgt.
God zal u wel vergeten zijn.
Of Hij geeft toch niet zoveel om u als u had gedacht.
Maar, mijn broeder, mijn zuster, laat u troosten door de geschiedenis van Naomi.
Laat het kwaad dat u drukt geen reden zijn om te twijfelen of God wel om u geeft.
God werkt aan uw heil – ook al ziet u het niet en merkt u het niet.

Zoals Hij werkt aan het heil van heel zijn volk.
Dat laat tenslotte het geslachtsregister zien.
Dan blijkt dat het om oneindig veel meer gaat dan om de liefde en het huiselijk geluk van twee gelieven met hun kind en zijn trotse oma.
Nee, het gaat om een blijdschap, die heel het volk ten deel zou vallen.
Obed wordt de stamvader van Israëls vorstenhuis!
Ogenscheinlijk verschilt deze geboorte niet veel van talloze andere geboorten.
Maar hier is God bezig te bouwen aan de geschiedenis van Israël en van de wereld.

Soms zouden we God willen vragen: *Waar bent u eigenlijk aan het werk in deze wereld?*
We merken er zo weinig van!

Ja, maar waar letten we dan op?

God is vaak allang bezig, maar dan niet zo opzienbarend, niet zo wereldschokkend en spectaculair als wij wel wensen.

In de geschiedenis van Ruth zijn geen bijzondere wonderen gebeurd.

Maar het leven zelf blijkt een wonder te zijn, als het zo aandachtig en liefdevol geleefd wordt.

Een ongelovig meisje bekeert zich en komt bij de kerk.

Een rijke boer is vriendelijk voor een gastarbeidster.

Er wordt een kindje geboren.

Dat komt niet in de krant.

Alleen de burens komen kijken.

Er klinken in deze geschiedenis geen profetische stemmen, die visioenen doorgeven of waarschuwingen laten horen.

Maar God leidt en stuurt met vaste hand.

En de mensen buigen voor zijn adem als de korenaren onder de zoele zomerwind.

Vaak is dit de manier waarop God werkt.

Op het moment zelf heb je het totaal niet in de gaten.

Misschien zul je het zelfs wel nooit beseffen.

Zullen Boaz en Ruth het nog hebben geweten, dat een achterkleinzoon koning van Israël is geworden?

Misschien niet eens.

Laat staan dat ze geweten hebben van Davids grote Zoon.

Waarom zou God vandaag niet zo kunnen werken aan de komst van zijn Rijk?

Aan grote veranderingen in het leven van zijn volk en in de wereld?

Wie zal zeggen of God niet ook vandaag bezig is in het ogenscheinlijk kleine?

Misschien wel in uw levens, waarin u op uw bescheiden plaats en met uw bescheiden mogelijkheden leeft in grote trouw aan Gods geboden.

Het geslachtsregister van Ruth 4 eindigt met David.

Het vervolg lezen we in Matth. 1.

Daar komen al de hier genoemde namen weer terug, inclusief de namen van Tamar en Ruth.

Zo blijkt de geschiedenis van Naomi, Ruth en Boaz pas volop geschiedenis van het heil.

Dat heil hebben zij gediend zonder het zelf te weten en zonder het opzettelijk te willen.

En nou ga ik even fantaseren.

Stel dat Boaz ooit dat geslachtsregister onder ogen krijgt.

Weet u hoe ik denk dat hij zal reageren?

Wat is dat nu? zal hij zeggen.

Sta ik er in als vader van Obed?

Maar ik heb Obed toch verwekt als de zoon van Machlon, de zoon van Elimelech?

*Ik wilde toch **zijn** naam in stand houden?*

Zo is het.

Maar dit is nu de eeuwen door de stijl van Gods handelen geweest.

Wie zichzelf vernedert en wegcijfert voor een ander, die zal verhoogd worden.

Boaz blijkt groter dan Elimelech.

In het Koninkrijk van God is hij die dient groter dan hij die gediend wordt.

Maar kom, laten we Boaz toch maar zijn zin geven en niet langer onze aandacht richten op hem.

Want het ging wezenlijk helemaal niet om hem.

Het ging en gaat om Jezus Christus, de dienaar bij uitstek.

Dat is de ene Naam die tenslotte overblijft.

Die naam moet eeuwig eer ontvangen.

En of het boek Ruth ook voor ons een happy end heeft zal daaruit blijken dat ook wij ons dienstbaar willen maken aan die heerlijke Naam van de Christus.

Dat wij van die Naam kracht tot dienen willen ontvangen.

Het werkelijke happy end van Ruth is dat Christus zo heerschappij over ons allen ontvangt.

Wie weet waar al het ogenschijnlijk kleine, waar we ons nu mee bezig houden, dan wel niet op uit kan lopen.

Zo kan dit boekje ons leren hoe God achter de schermen in ons leven aan het werk is en ons leven leidt en bestuurt, ook als het voor onze ogen totaal verborgen blijft.

Maar het wil ons ook leren dat God ons met heel ons gewone, dagelijkse leven gebruiken kan en wil als medewerkers aan de komst van zijn Rijk.

Als we dat beseffen zal de tijd van advent, het wachten op de komst van de Christus, voor ons allermint een tijd zijn van passief en gelaten afwachten, maar een tijd van gespannen verwachting, besteed in actieve dienst. AMEN.